

Možnosti sociální prevence a intervence závislosti na internetu u dětí a dospívajících v Mutěnicích

Possibilities of social prevention and intervention of internet addiction at children and growing – ups in Mutěnice

Eva Cimbůrková

Recenzent/Review: doc. PhDr. Zlata Ondrušová, PhD.

Submitted/Odoslané: 02. 10. 2021

Accepted/Prijaté: 17. 09. 2021

Abstrakt:

CIMBŮRKOVÁ, Eva: Možnosti sociální prevence a intervence závislosti na internetu u dětí a dospívajících v Mutěnicích. (Bakalářská práce)/ Eva Cimbůrková – Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava. Ústav Dr. P. Blahu Skalica - Školitel: Doc. PhDr. Zlata Ondrušová, PhD., Stupeň odborné kvalifikace: Bakalář sociální práce. - Skalica: Ústav Dr. P. Blahu, 2021. 61 s.

Možnosti sociální prevence a intervence závislosti na internetu u dětí a dospívajících v Mutěnicích

Bakalářská práce se věnuje problematice závislosti na internetu u dětí a

dospívajících. V teoretické části práce se vymezují základní teoretické poznatky, rozebereme závislost obecně, závislost na internetu, srovnáme společné znaky, dispozice pro vznik závislosti, nejrizikovější aplikace. Rozebereme závislost na internetu u dětí a dospívajících, vytyčíme důležité úlohy v období dětství a dospívání. Zmapujeme rizika spojená se závislostí a nadměrným používáním internetu a především hledáme možnosti sociální prevence a intervence při závislostech na internetu. Cílová výzkumná otázka zní: „Existují u dětí a dospívajících v Mutěnicích možnosti sociální prevence závislosti na internetu?“ Metodologická část práce popisuje přípravu a realizaci výzkumu, výsledky výzkumu, kde se zaměřujeme

přímo na děti a dospívající v Mutěnicích, zda jsou ohroženi závislostí na internetu, ve vztahu sociální prevence a intervence především ze strany rodiny. Závěr práce se věnuje diskusi a doporučeními pro praxi vycházejícími přímo z uskutečněného výzkumu.

Klíčová slova:

Děti. Dospívající. Intervence. Mutěnice. Sociální prevence. Závislost na internetu.

Abstract:

CIMBŮRKOVÁ, Eva: Possibilities of social prevention and intervention of internet addiction at children and growing-ups in Mutěnice. (Bachelor's thesis)/ Eva Cimbůrková – University of Health And Social Work of St. Elizabeth Bratislava. Institute Dr. P. Blahu Skalica. - Supervisor: Doc.PhDr. Zlata Ondrušová, PhD., Degree of Professional Qualifications: Bachelor of Social Work. - Skalica: Institut Dr. P. Blahu Skalica, 2021. 61 p.

Possibilities of social prevention and intervention of internet addiction at children and adolescents in Mutěnice

The bachelor's thesis deals with internet addiction at children and adolescents. In the theoretical part the work defines basic

theoretical knowledge, we focus on addiction in general, internet addiction, we compare common features, dispositions for the start of addiction, the riskiest applications. We will deal with the dependency on the internet for children and adolescents, we will set up important roles in the period of childhood and adolescence. We will map risks associated with addiction and excessive use of the internet and, above all, we will search for possibilities of social prevention and intervention in internet addiction. The target research question is: "Are there any possibilities of social prevention of internet addiction at the children and adolescents in Mutěnice?" Methodological part of the work describes the preparation and implementation of research, results of research, where we focus directly on children and adolescents in Mutěnice, whether they are at risk of internet addiction, in relation to social prevention and intervention especially from the part of their family. The conclusion of the thesis deals with the discussion and recommendations for practice coming directly from the research itself.

Keywords:

Children. Adolescent. Intervention. Mutěnice. Social prevention. Internet addiction.

1.5 VÝZKUMNÉ CÍLE

V bakalářské práci jsme se pokusili zjistit souvislosti mezi užíváním internetu mezi dětskými a dospívajícími uživateli internetu v Mutěnicích a sociální prevencí a intervencí, především ze strany rodiny.

1.5.1 Výzkumný problém

Ve výzkumné části práce budeme zkoumat, zda jsou děti a dospívající v Mutěnicích uživateli internetu, v jaké míře a užití rizikových aplikací, ohrožení závislostí na internetu. Zaměříme se především na možnosti sociální prevence a intervence ze strany rodičů a související zájmové aktivity mimo internet.

1.5.2 Cíl práce

Cílem naší práce je zjistit možnosti sociální prevence a intervence u dětí a dospívajících v Mutěnicích, jaký je jejich současný stav a hledání dalších možností v této oblasti.

1.5.3 Výzkumné otázky

K tématu závislosti na internetu a sociální prevence jsme si položili tyto výzkumné

otázky:

1. Jsou děti a dospívající v Mutěnicích rizikovými uživateli internetu?
2. Jaká je současná míra sociální prevence ze strany rodičů?
3. Jaké jsou současné možnosti sociální prevence v souvislosti se zájmovými aktivitami?

2 METODY

V této části práce se budeme zabývat zvolenými výzkumnými metodami, které jsme zvolili pro výzkum daného tématu - závislost na internetu a možnosti sociální prevence a intervence. Popíšeme zde také vymezení respondentů a popis samotné realizace výzkumu.

2.1 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Našeho výzkumu, který se týkal závislosti na internetu a sociální prevence, se zúčastnilo 160 respondentů. Účastníky výzkumu jsme získali dvěma způsoby. Protože se jednalo o výzkum v poměrně malé obci, respondenty jsme oslovili a požádali přímo osobně, v druhém případě jsme požádali základní školu a mateřskou školku o možnost výzkumu mezi dětmi a jejich rodiči. Respondenty tvořili děti a dospívající a jejich rodiče. Věk dětských a dospívajících respondentů se pohyboval od 3 do 20 let. Poměr chlapců a dívek byl

oměrně vyrovnaný. Ve věkovém rozmezí 3 - 6 let jsme získali nejméně respondentů, nejvíce respondentů bylo ve věku 12 – 15 let.

2.2 VÝZKUMNÉ METODY

Pro naše vybrané téma závislosti na internetu a možnosti sociální prevence jsme zvolili kvantitativní formu výzkumu. K výzkumu jsme použili námi vytvořený dotazník, při jehož tvorbě jsme využili předvýzkum, kdy jsme zkušebně položili vytvořené otázky budoucím respondentům v blízkém okolí a sledovali schopnost odpovědět. Otázky jsme postupně upravili do konečného stavu. Dotazník byl určen pro děti a dospívající v Mutěnicích a jejich rodiče. Dotazník se skládal ze dvou částí, první část tvořili otázky pro děti a dospívající, tato část dotazníku byla hlavní. V druhé části jsme se dotazovali rodičů, tato část dotazníku měla doplňující charakter. Každý dotazník byl složený z 15 otázek, které měly otevřený i uzavřený charakter. Obě části dotazníku měly určité otázky záměrně obdobné, abychom mohli porovnat pohled rodičů a jejich potomků. Vyplnění jedné části dotazníku trvalo průměrně 5 minut. Na začátku dotazníku jsme uvedli návod k vyplnění, poprosili, aby se rodiče a děti neovlivňovali při odpovědích na otázky. U malých dětí jsme

naopak pomoc rodičů s vyplněním uvedli za nevyhnutelnou. Zdůraznili jsme anonymitu dotazníků. Uvedli jsme také kontakt na autorku dotazníku, v případě zájmu o výsledky výzkumu. Otázky byly voleny záměrně tak, aby už jejich přečtení vzbudilo v respondentech určitou sebereflexi, zaměřenou na cíl naší práce - možnosti sociální prevence závislosti na internetu.

V dotazníku pro děti a dospívající jsme použili otázky demografického charakteru týkající se věku a pohlaví dětí. Konstrukce dotazníků pro děti a dospívající byla vytvořena tak, abychom z části otázek zjistili, zda jsou děti a dospívající uživateli internetu, v jaké míře, používání rizikových aplikací a ohrožení závislostí na internetu. Další otázky v dotazníku pro děti a dospívající v Mutěnicích zkoumali vliv rodičů na užívání internetu u mladých uživatelů a celkovou sociální prevencí a zájem rodičů o aktivity svých potomků, čas strávený mimo internet s rodinou a interpersonální vztahy. Zkoumali jsme zde také seznámení dětí a dospívajících s riziky užívání internetu ze strany rodičů. K otázce sociální prevence se pojí i vyplnění času dětí zájmovými aktivitami, na tyto otázky jsme se zaměřili v závěru dotazníku.

V úvodu dotazníku pro rodiče jsme

se dotazovali na dosažené vzdělání rodičů. Konstrukce dotazníků pro rodiče byla vytvořena tak, abychom zjistili vliv rodiny na užívání internetu dětmi, zda se rodiče zajímají o aktivity dětí na internetu, omezují dětem čas a vybrané rizikové aplikace, míra existence podpory v jiných zájmech, čas strávený společně s dětmi mimo internet. Zajímala nás také informovanost rodičů o rizicích spojených s užíváním internetu, čas rodičů strávený na internetu a interpersonální vztahy s jejich potomky. Větší část otázek byla shodná nebo podobná otázkám dětí a dospívajících, zajímala nás hlavně shoda mezi rodiči a jejich potomky.

Vyhodnocení dotazníků proběhlo hodnocením jednotlivých otázek částečně vyjádřením v procentech, částečně v počtech a následným shrnutím ve výzkumných otázkách.

2.3 REALIZACE VÝZKUMU

Náš výzkum jsme realizovali mezi dětmi a dospívajícími v Mutěnicích a jejich rodiči formou kvantitativního výzkumu. Výzkum probíhal od 1. 9. 2021 do 15. 9. 2021. Zvolili jsme formu dotazníku tištěnou na papíře. Na začátku výzkumu jsme vypracovali seznam rodičů, kteří bydlí v Mutěnicích, a máme na ně kontakt, napsali jim zprávu se žádostí o vyplnění

dotazníku, domluvili se na čase doručení dotazníku nebo je navštívili osobně. Při setkání jsme rodičům vysvětlili informace potřebné k vyplnění dotazníku a upozornili na anonymitu informací. Dále jsme dotyčné respondenty poprosili o možnost, předat dotazníky rozšířenému okruhu jejich přátel. Tímto způsobem jsme distribuovali asi 120 dotazníků. V druhé fázi jsme telefonicky kontaktovali vedení Základní a mateřské školy v Mutěnicích, s prosbou distribuce mezi děti v těchto zařízeních. Vedení školy souhlasilo, distribuovali jsme asi 300 tištěných dotazníků do základní školy a 100 dotazníků do mateřské školy. Dohromady bylo v Mutěnicích rozdáno kolem 500 dotazníků. Z tohoto počtu se nám vrátilo 160 vyplněných dotazníků. Výzkum probíhal na začátku školního roku, kdy jsou rodiče více vytiženi starostmi s nástupem dětí a dospívajících do školy, motivace k vyplnění dotazníku byla trochu nižší a stávalo se, že v dohodnuté době vyzvednutí dotazníků ještě neměli dotazníky vyplněné. Dalším nedostatkem tohoto výzkumu bylo poměrně málo času na distribuci dotazníků a jejich vyplnění, protože o prázdninách se mnoho lidí nevyskytovalo v místě bydliště. Před prázdninami, vzhledem k vývoji onemocnění Covid - 19, v České republice

byla uzavřená školní zařízení a nebylo možné provést výzkum u většího počtu respondentů. Mezi nedostatky můžeme také zařadit to, že i když byl dotazník anonymní, některé děti a rodiče se při vyplňování ovlivňovali nebo ve snaze vyhovět, psali někteří rodiče dotazníky za děti, což může ovlivnit pravdivost údajů.

3 VÝSLEDKY

V této kapitole provedeme vyhodnocení výsledků výzkumu, vyhodnotíme jednotlivé otázky dotazníku a odpovíme si na položené výzkumné otázky. Celkem bylo správně vyplněno 152

dotazníků.

3.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

Dotazníky pro děti a dospívající

V této části shrneme charakteristiku respondentů podle věku a pohlaví a rozebereme jednotlivé otázky dotazníku. Našimi respondenty této části dotazníků byli děti a dospívající od 3 do 20 let. Pro větší přehlednost jsme skupinu respondentů rozdělili na 4 věkové skupiny, první dvě skupiny spadají do dětských respondentů (3 – 11 let), druhé 2 skupiny (12 – 20 let), spadají do dospívajících respondentů.

Charakteristika respondentů

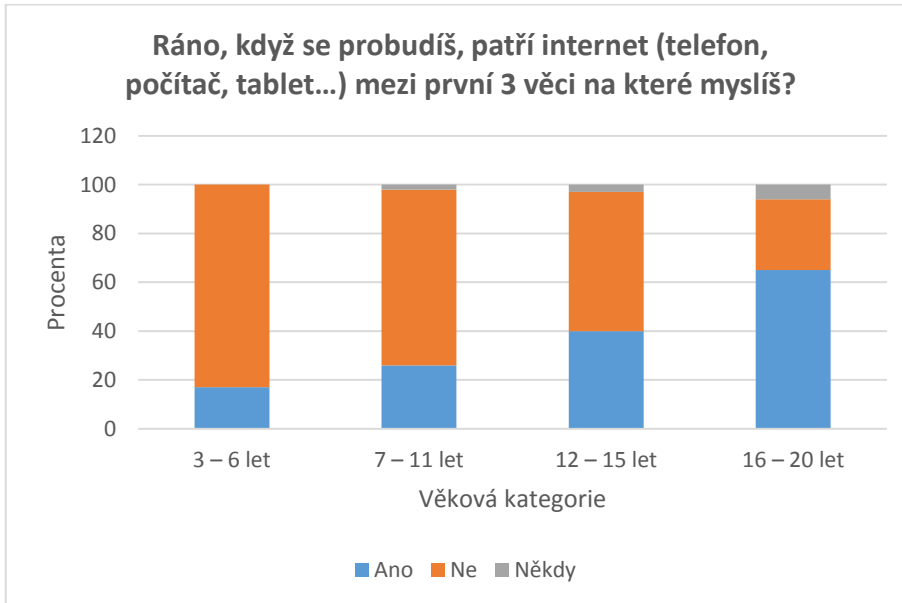
Tabulka 1 – Rozdělení respondentů dle věku (počty)

Věk respondentů	Počet respondentů
3 – 6 let	23
7 – 11 let	45
12 – 15 let	53
16 – 20 let	31

Tabulka 2 – Rozdělení respondentů dle pohlaví (počty)

Pohlaví/věk	3 – 6 let	7 – 11 let	12 – 15 let	16 – 20 let
Dívka	14	23	26	16
Chlapec	9	22	27	15

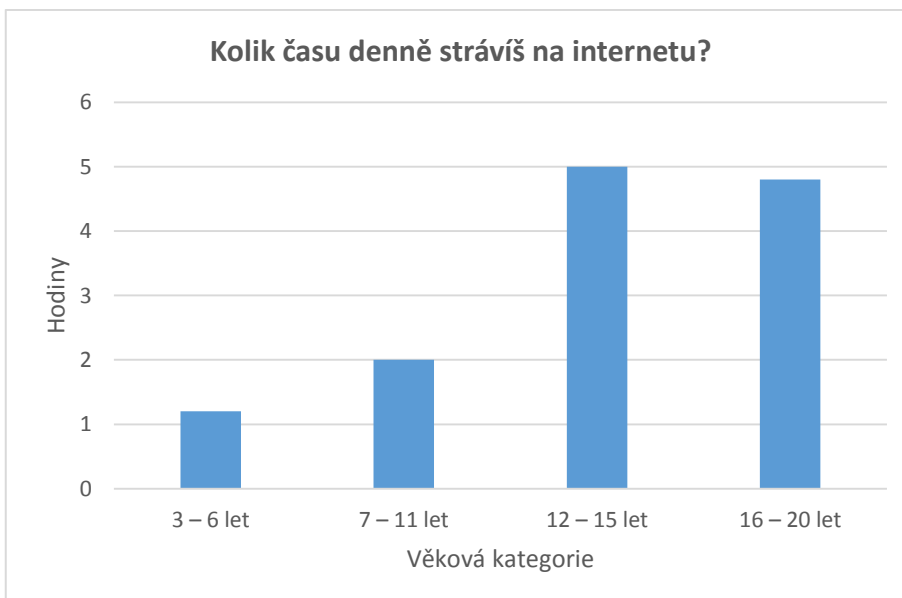
Otázka č. 1 – Ráno, když se probudíš, patří internet (telefon, počítač, tablet...) mezi první 3 věci, na které myslíš?

Graf 1 – Internet patřící mezi první 3 věci zájmu ráno (v %)

Komentář: Z dotazníkového šetření vyplynulo, že po probuzení myslí na internet nejvíce dospívající ve věku 16 – 20 let, 65 % a nejméně děti ve věku 3 – 6 let, 17 %.

Otázka č. 2 – Kolik času denně strávíš na internetu? (průměrně)

Graf 2 – Průměrná doba strávená na internetu (v hodinách)

Komentář: Nejvíce času na internetu stráví dospívající od 12 do 15 let, 5 hodin, srovnatelní jsou dospívající od 16 do 20 let se 4,8 hodinami. Ve skupině dětí od 7 do 11 let respondenti užívají internet 2 hodiny denně, 2 respondenti nepoužívají internet vůbec. Nejméně času zde

tráví děti od 3 do 6 let, 1,2 hodiny, dvě děti z této kategorie nechodí na internet vůbec.

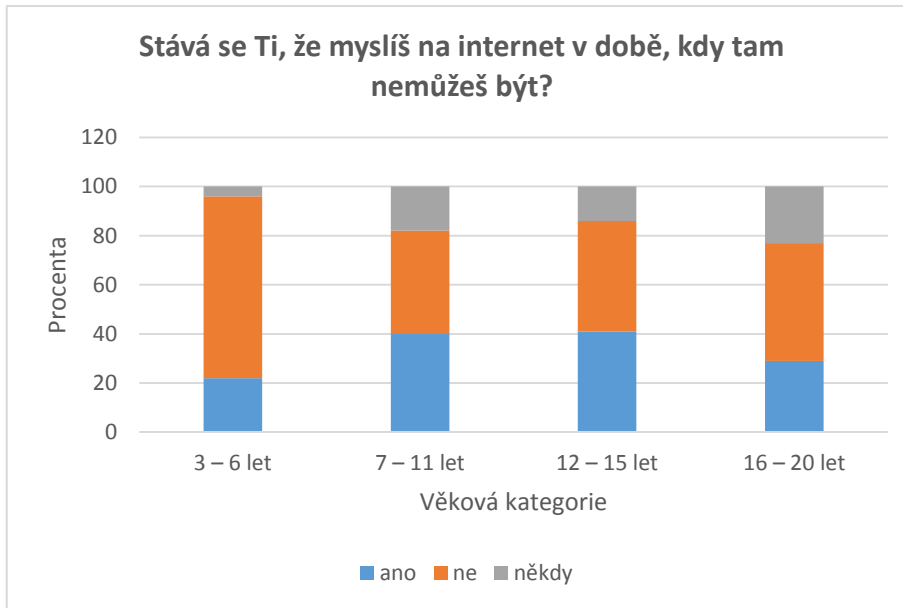
Otázka č. 3 – Co na počítači a telefonu nejčastěji děláš? (online hry, sociální sítě, poslech hudby, filmy...)

Tabulka 3 – Nejčastější činnost na počítači a telefonu (v %)

Nejčastější aktivity/Věk	3 – 6 let	7 – 11 let	12 – 15 let	16 – 20 let
Online hry	8	64	51	32
Sociální sítě	0	22	53	58
Seriály, filmy	0	29	45	45
Videa na youtube	8	18	13	13
Pohádky, filmy pro děti	65	9	0	0
Anglický jazyk	13	0	0	0
Poslech hudby	26	15	49	52
Vyhledávání informací	0	4	0	3
Jiné hry	35	0	0	0

Komentář: V této otázce jsme zjistili, že mezi nejčastější aktivity na internetu u dětí od 3 do 6 let patří sledování pohádek, v 65 %. Děti od 7 do 11 let nejvíce hrají online hry, 64 %. Dospívající ve věku 12 – 15 let internet nejvíce využívají na sociálních sítích, 53 % a při online hrách, 51 %. Dospívající od 16 do 20 let využívají nejčastěji sociální sítě, 58 %. Většina respondentů uváděla více aktivit najednou.

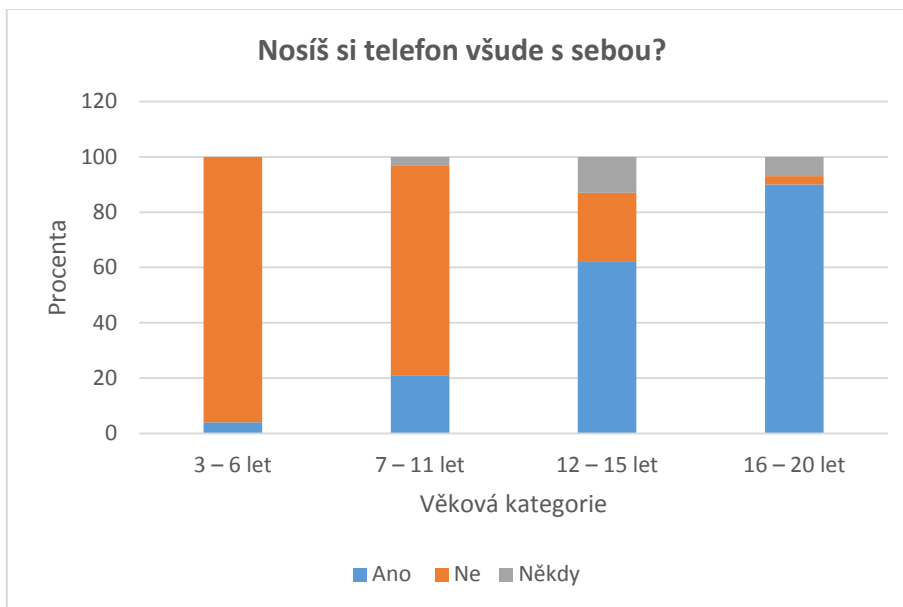
Otázka č. 4 – Stává se Ti, že myslíš na internet v době, kdy tam nemůžeš být?

Graf 3 – Přemýšlení o internetu v době nečinnosti na internetu (v %)

Komentář: Na internet myslí v době, kdy tam nemohou být, nejčastěji dospívající od 12 do 15 let se 41 % a děti od 7 do 11 let se 40 %. Nejméně myslí na internet děti od 3 do 6 let s 22 %. Dospívající od 16 do 20 let myslí na internet v době, kdy tam nemohou být ve 29 %, odpověď někdy uvedlo 23 %.

Otázka č. 5 – Nosíš si telefon všude s sebou?

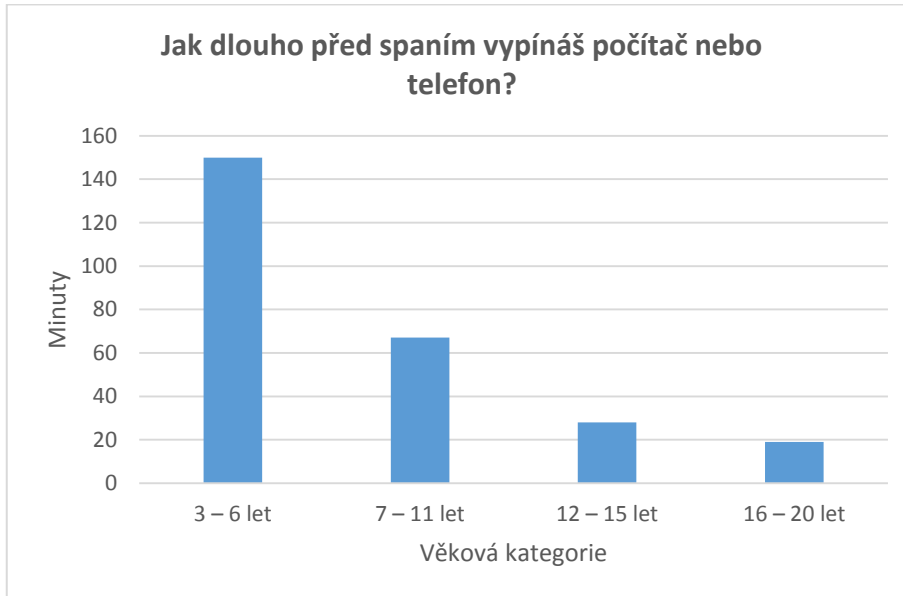

Graf 4 – Nošení telefonu všude s sebou (v %)

Komentář: Nejvíce si nosí mobilní telefon všude s sebou dospívající od 16 do 20 let, v 90 %, nejméně děti od 3 do 6 let, 4 %. Děti od 7 do 11 let uvedli odpověď ano ve 21 % a dospívající

ve věku 12 – 15 let v 62 %.

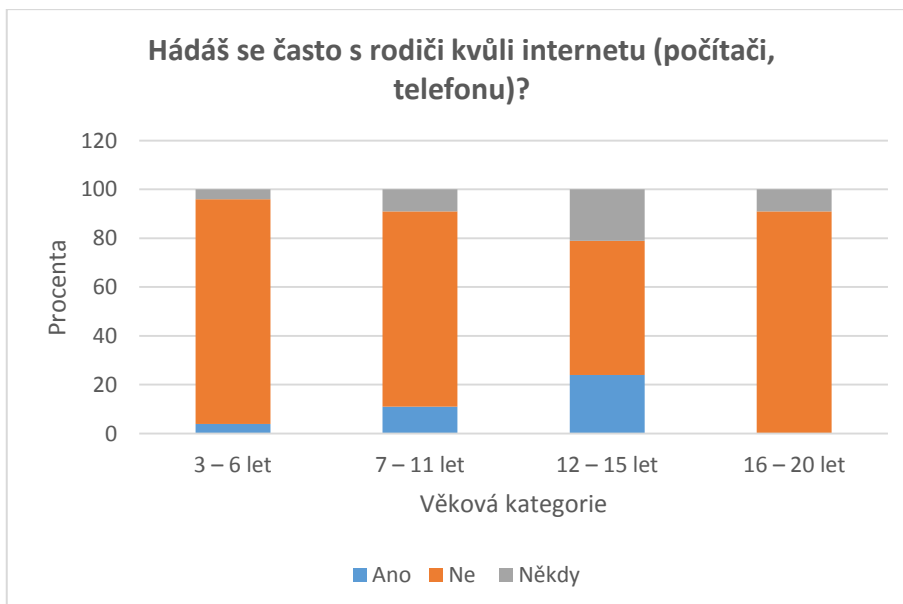
Otázka č. 6 – Jak dlouho před spaním vypínáš počítač nebo telefon?

Graf 5 – Doba vypnutí počítače nebo telefonu před spaním (v minutách)

Komentář: Nejdéle před spaním vypínají počítač nebo telefon děti od 3 do 6 let, 2,3 hodiny, nejkratší dobu dospívající od 16 do 20 let, 19 minut. Děti od 7 do 11 let vypínají telefon průměrně 67 minut před spaním a dospívající 12 – 15 let 28 minut.

Otázka č. 7 – Hádáš se často s rodiči kvůli internetu (počítači, telefonu)?

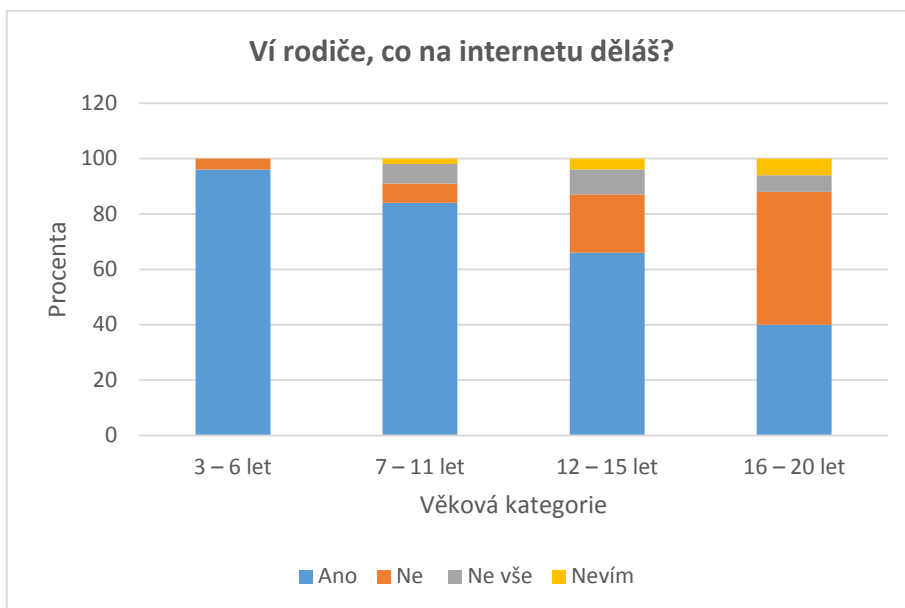

Graf 6 – Hádání se s rodiči kvůli internetu (v %)

Komentář: Nejvíce se kvůli internetu hádají s rodiči dospívající od 12 do 15 let, 24 %, odpověď někdy zde uvedlo 21 % respondentů. Nikdy se s rodiči nedohadují dospívající od 16

do 20 let, kde žádný respondent neuvedl odpověď ano. Děti od 7 do 11 let se hádají v 11 % a nejmenší děti pouze ve 4 %.

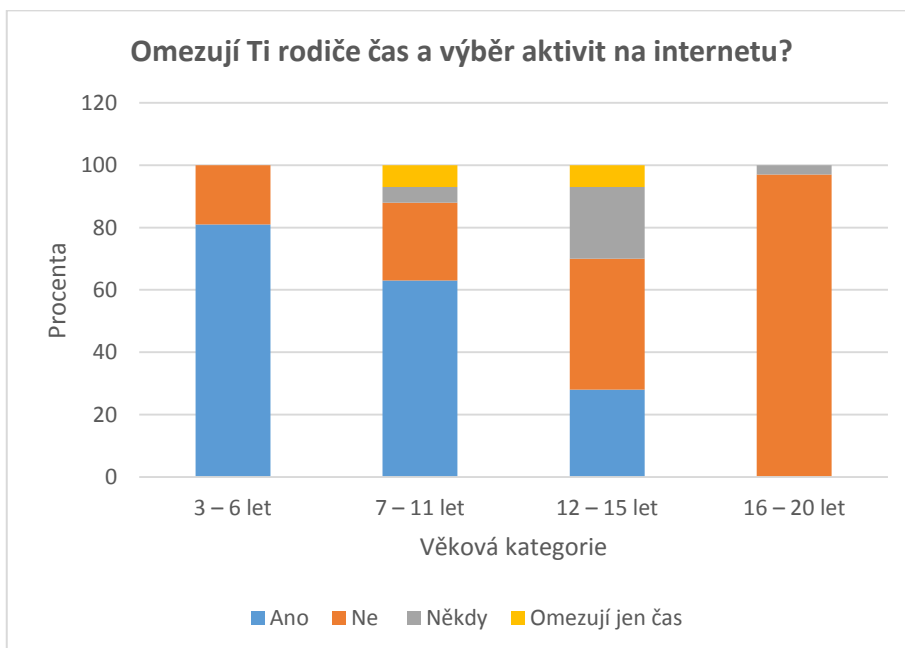
Otázka č. 8 – Ví rodiče, co na internetu děláš?

Graf 7 – Informovanost rodičů o činnostech potomků na internetu (v %)

Komentář: Největší pojem o aktivitách svých potomků na internetu mají rodiče dětí od 3 do 6 let, 96 %, nejméně rodiče dospívajících ve věku 16 – 20 let, 40 %. Děti od 7 do 11 let uvedli ano v 84 % a dospívající 12 – 15 let v 66 %.

Otázka č. 9 – Omezují Ti rodiče čas a výběr aktivit na internetu?

Graf 8 – Omezení času a aktivit na internetu (v %)

Komentář: Nejvíce omezují rodiče čas a aktivity nejmenším dětem od 3 do 6 let, 81 %. Omezování rodiči se stoupajícím věkem dětí klesá, ve věku od 16 do 20 let neuvedl ani 1 respondent omezování času a výběru aktivit ze strany rodičů. Děti ve věku 7 – 11 let jsou omezování rodiči v 63 % a dospívající 12 – 15 let ve 28 %, omezování aktivit jen někdy uvedlo 23 % respondentů v této věkové kategorii.

Otázka č. 10 – S jakými riziky (nebezpečím) používání internetu Tě seznámili rodiče?

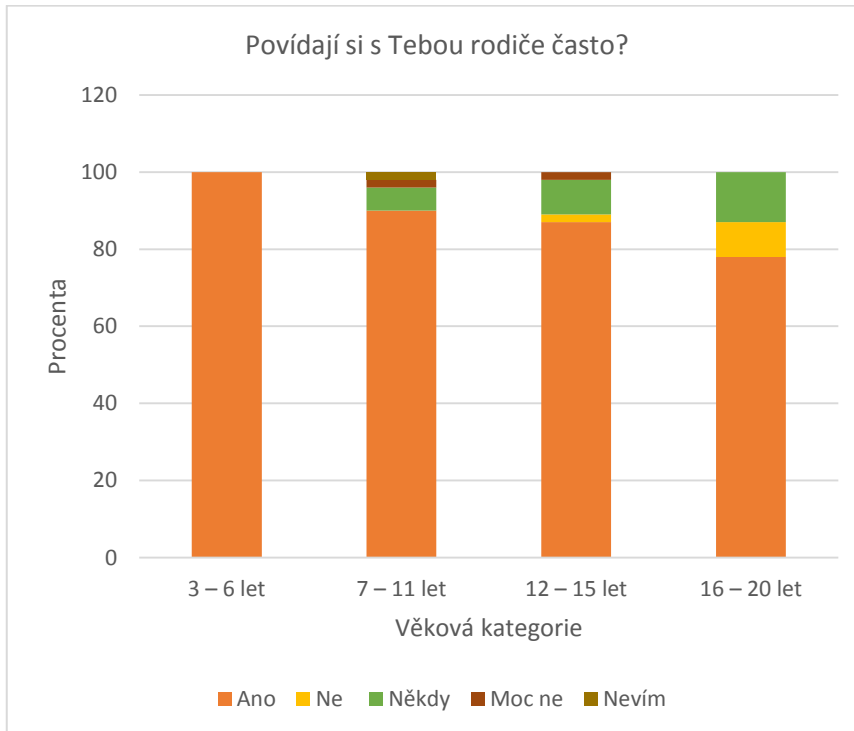
Tabulka 4 – Seznámení s riziky používání internetu (v %)

Odpověď/věk	3 – 6 let	7 – 11 let	12 – 15 let	16 – 20 let
Kontakt s cizími (nebezpečnými) lidmi	4	31	36	42
Zneužití osobních údajů a dat, fotografií, videí	0	9	15	13
Kyberšikana, šikana	4	7	4	10
Závislost	4	2	6	9
Zbytečné, nesmyslné věci	0	0	4	3
Hackeři	0	4	2	0
Viry	0	6	2	3
Neznámé nebo nevhodné stránky, nestahovat neznámé	4	11	10	3
Nebezpečné platby	4	0	0	3
Zdravotní riziko	0	2	4	0
Nedůvěryhodnost informací, reklam, falešné profily	0	4	0	6
Pornografie	0	2	4	0
Nic, se žádnými, nevím	80	20	31	32

Komentář: Nejčastěji seznámili rodiče děti a dospívající s riziky v oblasti kontaktu s cizími lidmi na internetu, dále v oblasti ochrany osobních údajů a dat. Nejméně seznamují rodiče s

riziky své děti ve věku 3 – 6 let. Některé děti do této kolonky nenapsali nic, jiní uvedli více věcí najednou. Většina respondentů napsala jedno riziko.

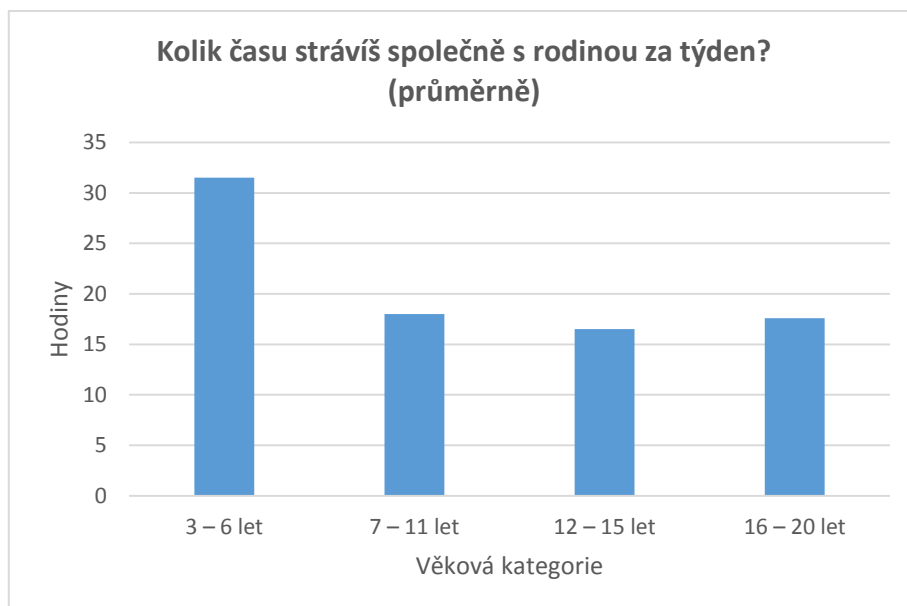
Otázka č. 11 – Povídají si s Tebou rodiče často?

Graf 9 – Komunikace s rodiči (v %)

Komentář: Nejvíce komunikují rodiče s nejmenšími dětmi od 3 do 6 let, 100 %. Se vzrůstajícím věkem dětí komunikace lehce klesá, dospívající od 16 do 20 let uvedli jako častou komunikaci v 78 % a někdy 13 % respondentů.

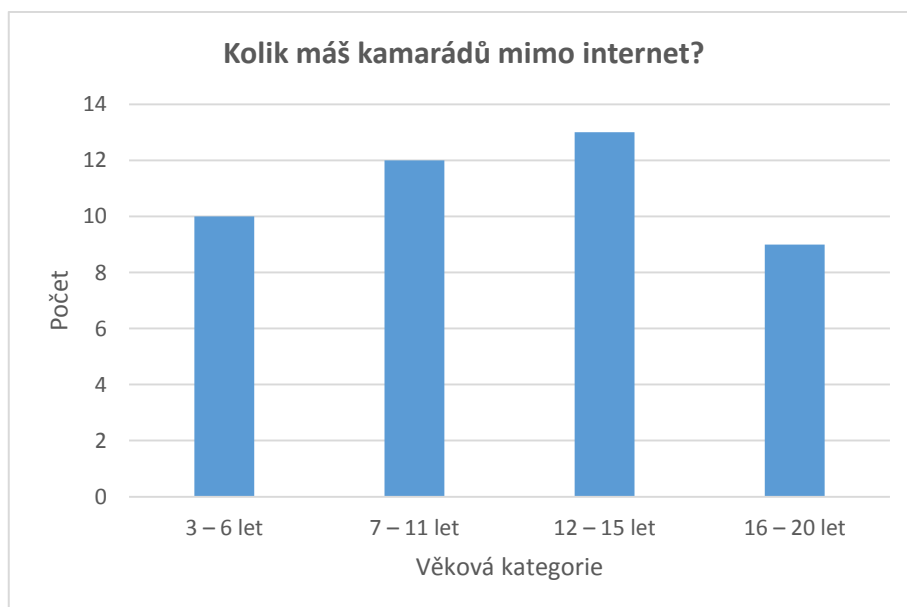
Otázka č. 12 – Kolik času strávíš společně s rodinou za týden? (průměrně)

Graf 10 – Čas strávený s rodinou (počty)

Komentář: Nejvíce času tráví rodiče s nejmenšími dětmi, odpovědělo zde 11 respondentů číslem, část respondentů se vyjádřila slovem „hodně“, nejméně času tráví s rodinou dospívající od 12 do 15 let, zde odpovědělo číslem 31 respondentů, zbývající část se vyjádřila slovem „hodně“.

Otázka č. 13 – Kolik máš kamarádů mimo internet?

Graf 11 – Počet kamarádů mimo internet (počty)

Komentář: Podle odpovědí v dotazníku nejvíce kamarádů mají dospívající od 12 do 15 let, průměrně 13 kamarádů. Nejméně kamarádů uvedli respondenti od 16 do 20 let, průměrně 9

kamarádů.

Otázka č. 14 – Jaké jsou tvoje zájmy ve volném čase?

Tabulka 5 – Zájmy ve volném čase (v %)

Nejčastější zájmy/Věk	3 – 6 let	7 – 11 let	12 – 15 let	16 – 20 let
Hraní, hřiště, pobyt venku	100	20	0	0
Různé sporty	82	80	70	64
Tvoření, výtvarné aktivity	13	24	9	32
Knihy, čtení	8	11	0	26
Chození ven s kamarády	13	40	45	29
Zvířata, příroda	0	17	15	3
Skaut	0	11	0	0
Hudební aktivity	0	20	15	26
Nákupy	0	0	5	0

Komentář: Nejvíce zájmových aktivit uvedli děti a dospívající z oblasti sportu, především jízdu na kole a fotbal. Další sportovní aktivity byly hodně rozmanité. Jako druhou zájmovou aktivitu většina dětí uvedla chození ven s kamarády, nejvíce ve věkové kategorii 12 – 15 let, 45 % dospívajících.

Otázka č. 15 – Jaká volnočasová aktivita Ti chybí v místě bydliště?

Tabulka 6 – Chybějící volnočasová aktivita (v %)

Nejčastější aktivita/věk	3 – 6 let	7 – 11 let	12 – 15 let	16 – 20 let
Bazén, plavání, koupaliště	23	29	36	19

Různé sportovní kroužky	52	33	28	52
Výtvarné kroužky	13	0	0	0
Hudební kroužky, tanec	4	0	0	16
Velké hřiště	0	4	0	0
Kino	0	4	15	13
Bowling	0	0	0	16
Rybaření	0	4	0	0
Obchody	0	7	0	0
Diskotéka	0	0	0	10
Nic, nevím	22	24	21	32

Komentář: Respondentům chybí v místě bydliště nejvíce různé sportovní kroužky. Další zájem, který respondenti postrádají je aktivita spojená s plaváním, bazén nebo koupaliště. Na třetím místě chybí dětem a dospívajícím kino. Velké části respondentů nechybí žádná volnočasová aktivita, další respondenti vyplnili více možností.

Dotazníky pro rodiče

V této části práce rozebereme část dotazníků určenou pro rodiče. Větší část dotazníku, 15 otázek byla stejně nebo podobně položená s otázkami v dotazníku pro děti a dospívající, netýkala se užívání internetu u rodičů, ale u jejich potomků a zájmy dětí z pohledu rodičů. Chtěli jsme zjistit především shodu odpovědí dětí a dospívajících s odpověďmi rodičů. Dvě

otázky zkoumaly chování dětí a dospívajících z pohledu rodičů. Jedna otázka se týkala času stráveného na internetu rodiči a jedna otázka se ptala na důslednost rodičů. Nyní si zhodnotíme tyto otázky, pouze stručně, protože tento dotazník měl více doplňkovou a kontrolní funkci. Pro lepší orientaci v dalším textu jsme k číslům otázek z této části dotazníku pro rodiče přidali písmeno „a“, v závorce

je číslo otázky z dotazníku pro děti a dospívající, ke které se váže. Hodnocení dotazníku jsme provedli souhrnně, nerozdělovali jsme je podle věku dětí a dospívajících.

Otázka č. 1a (1) – Uved'te ráno po probuzení 3 činnosti Vašeho dítěte? (skutečné pořadí)

Komentář: V odpovědích na tuto otázku se shodlo se svými dětmi 76 % respondentů.

Otázka č. 2a (2) – Kolik času denně stráví Vaše dítě na internetu? (průměrně)

Komentář: V odpovědích na tuto otázku se shodlo 56 % rodičů s potomky.

Otázka č. 3a (3) – Co Vaše dítě na internetu nejčastěji dělá? (online hry, sociální sítě, filmy, poslech hudby)

Komentář: V této otázce byla většinová shoda u 76 % respondentů.

Otázka č. 4a – Je Vaše dítě neklidné, když nemůže na počítač nebo telefon?

Komentář: Zde odpovědělo 20 % rodičů ano a 80 % rodičů ne.

Otázka č. 5a – Je Váš potomek agresivní, když ho žádáte o vypnutí elektroniky?

Komentář: V této otázce byla odpověď ano ve 20 %, odpověď ne v 80 %.

Otázka č. 6a (9) – Omezujete dítěti čas strávený na počítači nebo telefonu a

vybrané aktivity?

Komentář: Shoda v odpovědích byla v 84 %.

Otázka č. 7a – Daří se Vám být důslední?

Komentář: Na tuto otázku odpovědělo 88 %, že se jim daří být důslední, 12 % odpovědělo ne.

Otázka č. 8a (7) – Vznikají ve Vaší rodině konflikty kvůli elektronice?

Komentář: V odpovědích na tuto otázku byla shoda 88 %.

Otázka č. 9a – Kolik času strávíte na elektronice Vy?

Komentář: Rodiče dětí a dospívajících v Mutěnicích stráví na internetu průměrně 1,5 hodiny denně.

Otázka č. 10a (10) – Jaká jsou rizika spojená s používáním internetu?

Komentář: Na tuto otázku odpovědělo částečně shodou 20 % rodičů.

Otázka č. 11a (12) – Kolik času za týden strávíte se svými dětmi?

Komentář: V odpovědích na tuto otázku byla shoda v 92 %.

Otázka č. 12a (11) – Povídáte si s dětmi často?

Komentář: Zde se shodlo 96 % rodičů se svými potomky.

Otázka č. 13a (13) – Kolik má Váš potomek kamarádů mimo internet?

Komentář: V odpovědích na tuto otázku

byla shoda v 68 %.

Otázka č. 14a (14) – Ve kterých volnočasových aktivitách podporujete Vaše dítě?

Komentář: Odpovědi byly částečně nebo úplně shodné v 64 %.

Otázka č. 15a (15) - Jaké zájmové aktivity pro děti a dospívající byste v Mutěnicích uvítali?

Komentář: Odpovědi se částečně shodovali v 72 %.

3.2 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

V této podkapitole se pokusíme zodpovědět položené výzkumné otázky zhodnocením odpovědí na otázky v dotaznících. Ve výzkumných otázkách se zaměříme na užší zjištění k danému problému.

Otázka č. 1 - Jsou děti a dospívající v Mutěnicích rizikovými uživateli internetu?

K této výzkumné otázce se vztahovaly otázky v dotazníku pro děti a dospívající č. 1, č. 2, č. 4, č. 5, č. 6., zaměřené na časový rozsah a intenzitu užívání internetu u dětí a dospívajících v Mutěnicích. Otázka č. 3 nám měla vyjasnit používání rizikových aplikací spojovaných se závislostí na internetu. Na interpersonální vztahy se zaměřují otázky

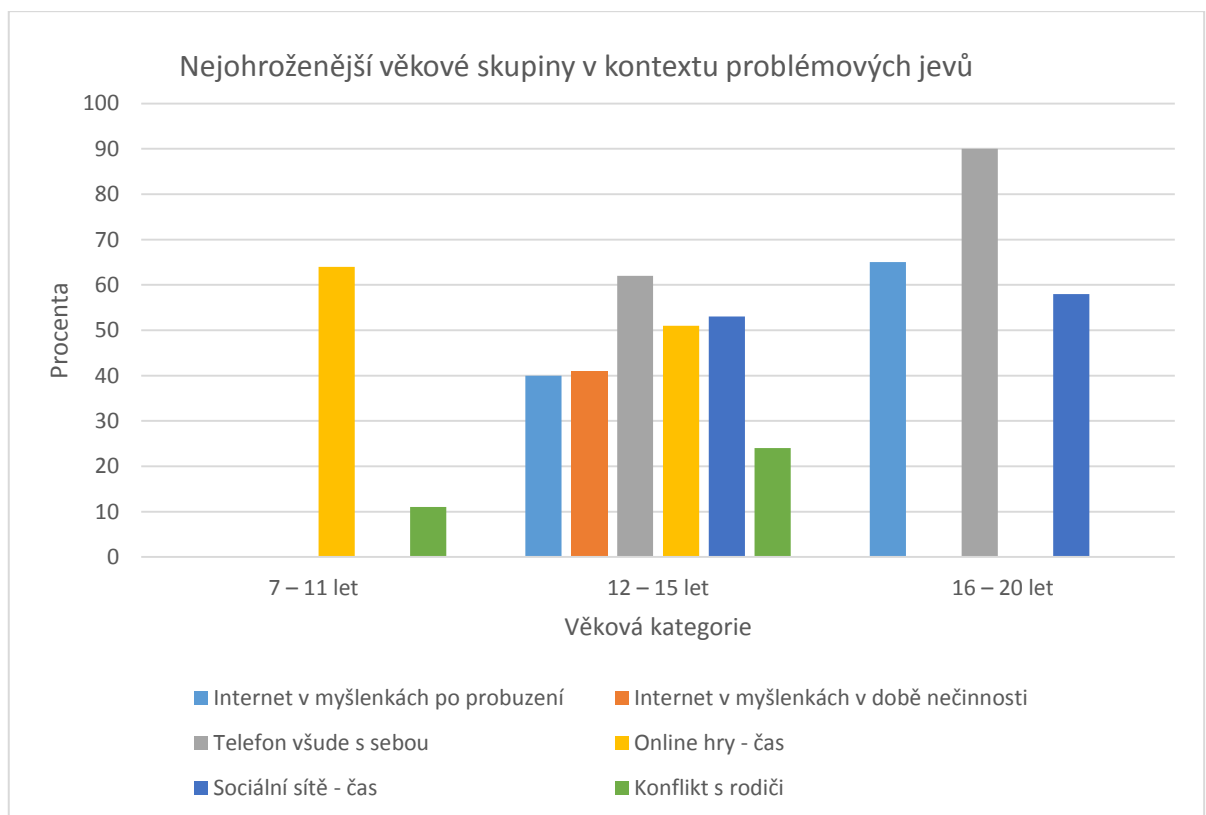
č. 7 a č. 13. V dotazníku pro rodiče se k této výzkumné otázce váže otázka č. 4a a č. 5a, která sleduje znaky závislosti na internetu z pohledu rodičů, otázka č. 9a zkoumá čas strávený na internetu u rodičů, což může mít také souvislost s touto výzkumnou otázkou.

Z vyhodnocení dotazníkových otázek vyplynulo, které věkové skupiny jsou většími uživateli internetu. Děti od 3 do 6 let internet téměř nepoužívají, proto se v prvních dvou výzkumných otázkách více zaměříme na nejrizikovější věkové kategorie.

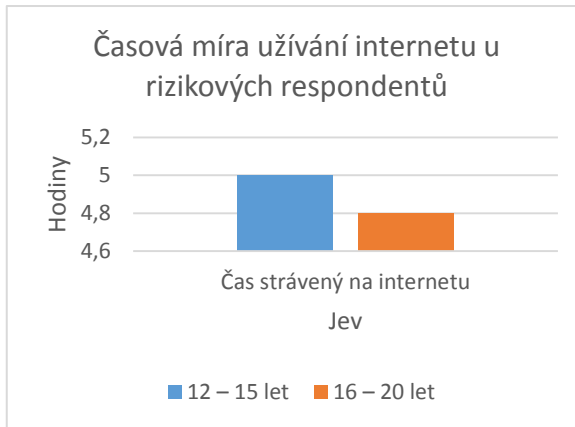
Zjistili jsme, že ráno po probuzení patří internet mezi první 3 věci v myšlenkách především u dospívajících od 16 do 20 let v 65 % a u dospívajících ve věku 12 – 15 let ve 40 %. Nejvíce času stráveného na internetu uvedli opět dospívající od 12 do 15 let, 5 hodin denně a dospívající 16 – 20 let uvedli 4,8 hodin denně. Na internet myslí v době, kdy tam nemohou být srovnatelně děti 7 – 11 let (40 %) a dospívající 12 – 15 let (41 %). Dospívající 16 – 20 let si nosí telefon s sebou téměř neustále, v 90 %, dospívající 12 – 15 let nosí telefon všude s sebou v 62 %. Dospívající 16 – 20 let vypínají mobilní telefon nebo počítač malou chvíli před spánkem, v průměru 19 minut, 12 – 15 let vypnou telefon nebo počítač 28

minut před spaním. Online hry, které patří k rizikovým aplikacím, nejčastěji hrají děti ve věku 7 – 11 let, 64 % a dospívající 12 – 15 let v 51 %. Druhou rizikovou aplikaci, sociální sítě, nejvíce využívají dospívající 16 – 20 let, 58 % a 12 – 15 let, 53 %. Konflikty s rodiči kvůli internetu mají nejvíce dospívající 12 – 15 let, 24 % a děti 7 – 11 let v 11 %. Nejvíce kamarádů mimo

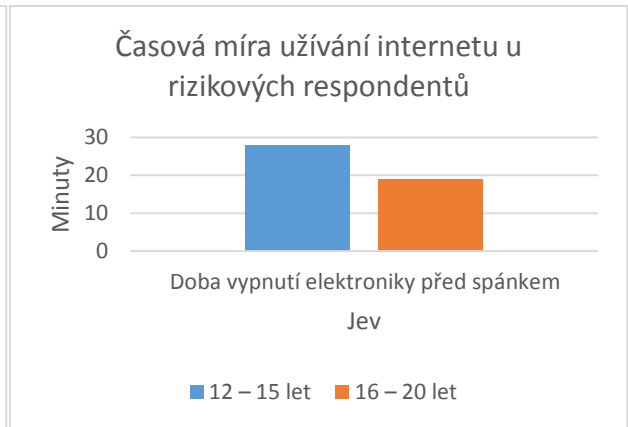
internet uvedli dospívající 12 – 15 let, průměrně 13 kamarádů a děti 7 – 11 let, 12 kamarádů. Neklid svých potomků v případě, že nemohou na počítač nebo telefon uvedlo 20 % rodičů, 20 % rodičů odpovědělo kladně na agresivitu dětí, pokud mají vypnout elektroniku. Rodiče dětí a dospívajících tráví na internetu průměrně 1,5 hodiny denně.

Graf 12 - Nejohroženější věkové skupiny v kontextu problémových jevů (v %)

**Graf 13 - Čas strávený na internetu
spánkem**

**Graf 14 – Vypnutí elektroniky před
spánkem**

Komentář: Zjistili jsme, že četnost užívání internetu a rizikových aplikací u dětí a dospívajících v Mutěnicích roste s věkem do 15 let, nejohroženější skupinou jsou dospívající od 12 do 15 let, kteří jsou neaktivnějšími uživateli, co se času i rizikových aplikací týče. Na internetu stráví průměrně 5 hodin denně, užívají nerizikovější aplikace, mají nejčastěji konflikty kvůli internetu s rodiči a myslí nejčastěji na internet v době nečinnosti. Druhá ohrožená skupina je ve věkové kategorii 16 – 20 let s 4,8 hodinami.

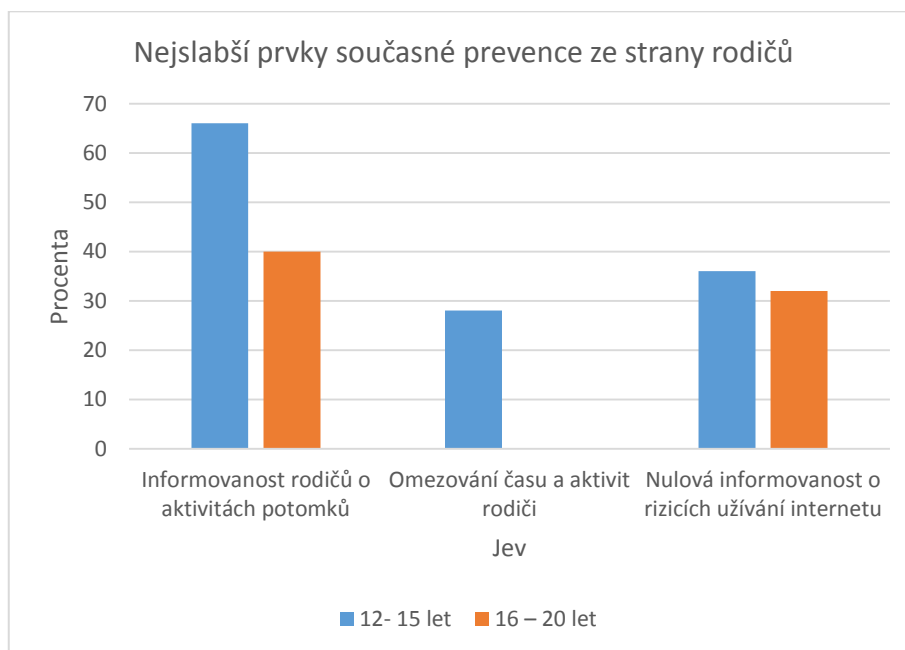
Otázka č. 2 - Jaká je současná míra sociální prevence ze strany rodičů?

Tato výzkumná otázka hledá současnou míru prevence a intervencí ze strany rodičů a vztahují se k ní dotazníkové otázky pro děti a dospívající č. 8, č. 9, č. 10, č. 11, č. 12. Otázky z dotazníku pro rodiče č. 1a, č. 2a, č. 3a, č. 6a, č. 8a, č. 10a, č. 11a, č. 12a, č. 13a, č. 14a, č. 15a se také váží k sociální prevenci, protože právě shoda odpovědí se svými potomky, kterou jsme vyhodnotili v části práce týkající se vyhodnocení dotazníku pro rodiče, může prověřit informovanost o svých potomcích právě při užívání internetu, ale i v jiných zájmech. Otázka č.8a se dotazovala na důslednost ze strany rodičů. Dotazníkové otázky z předešlé výzkumné otázky týkající se míry ohrožení závislostí nám také podávají výpověď o míře sociální prevence a intervence rodičů u dětí a dospívajících v Mutěnicích.

Z dotazníkových otázek jsme zjistili, že nejmenší přehled mají rodiče dospívajících 16 – 20 let, 40 % a 12 – 15 let, 66 % rodičů. Téměř vůbec neomezují pravidelně čas a aktivity na internetu rodiče dospívajících od 16 do 20 let, dospívajícím 12 – 15 let ve 28 %.

Žádné seznámení s riziky internetu ze strany rodičů uvedli respondenti od 16 do 20 let, 32 % a dospívající 12 – 15 let, 36 %. Nejčastější uváděné riziko respondenti uvedli kontakt s cizími

(nebezpečnými) lidmi. Komunikace s rodiči byla čtenější v nižším věku, méně komunikovali dospívající 16 – 20 let, uvedli ano v 78 % a dospívající ve věku 12 – 15 let, v 86 %. Dospívající ve věku 16 – 20 let tráví s rodinou průměrně 17,6 hodin, děti 7 – 11 let 18 hodin. Odpovědi v dotazníku pro rodiče, určené ke zjištění shody, většinou dosahovali více než 80 % shody, nejmenší shoda byla v otázce týkající se znalostí rizik spojených s používáním internetu, 20 % a v otázce znalosti doby užívání internetu dětmi a dospívajícími, 56 % shoda.

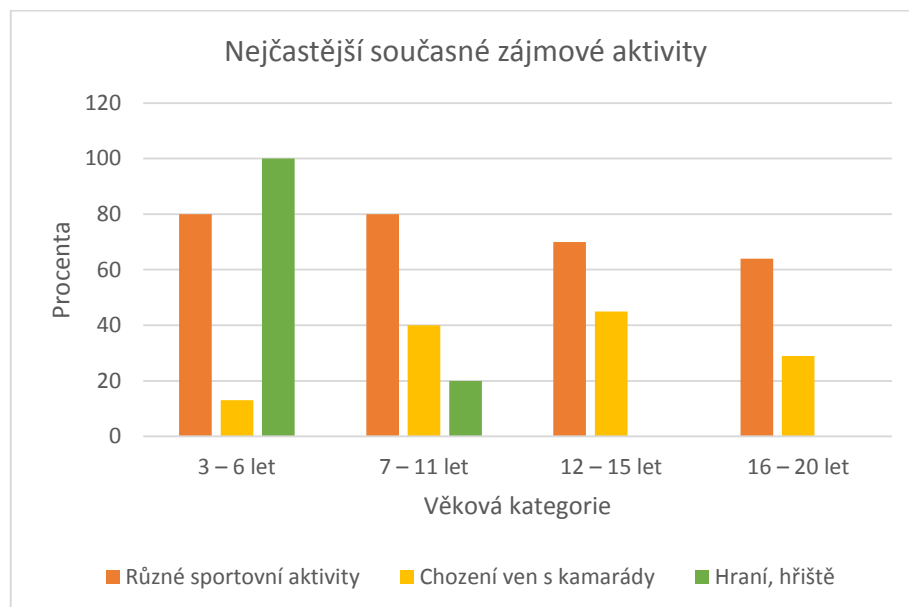
Graf 15 - Nejslabší prvky současné prevence ze strany rodičů (v %)

Komentář: Zjistili jsme, že nejslabší prevence ze strany rodičů je u dospívajících, nejvíce v omezování času a aktivit na internetu, informovanosti rodičů o aktivitách dospívajících a neinformovanost o rizicích užívání internetu i když komunikace rodičů s jejich potomky dosahuje poměrně vysokého procenta.

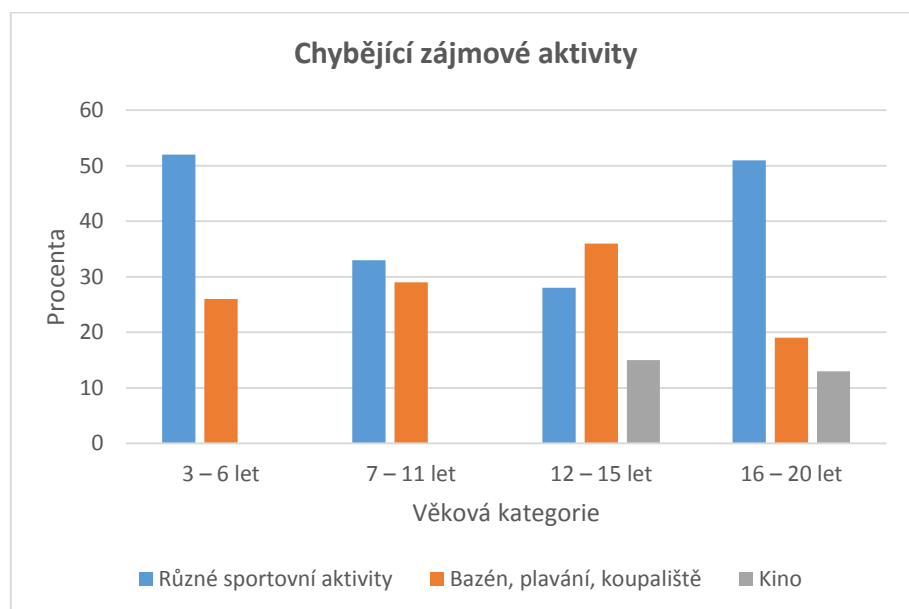
Otázka č. 3 - Jaké jsou současné možnosti sociální prevence v souvislosti se zájmovými aktivitami?

Na tuto výzkumnou otázku můžeme najít odpověď v dotazníkové otázce pro děti a dospívající č. 14 a č. 15. V dotazníku pro rodiče sem patří otázka č. 15a. Tázali jsme se dětí a dospívajících na jejich zájmy mimo internet, nejvíce zájmů uváděli dospívající 7 – 11 let, nejvíce různé sportovní aktivity, v 80 % a dospívající 12 – 15 let v 70 %, dospívající 16 – 20 let, 64 %. Další nejčastější zájem byl uveden, jako „chození ven s kamarády“, 7 – 11 let, 40 %, 12 – 15 let, 45 %. 100 % dětí od 3 do 6 let uvedlo mezi nejčastějšími aktivitami hraní

na hřišti a různé sporty v 80 %. Na otázku, které aktivity respondentům v místě bydliště chybí, nejčastěji uváděli různé sportovní kroužky – 3 – 6 let, 52 %, 7 – 11 let, 33 %, 12 – 15 let, 28 % a 16 – 20 let 51 %. Respondenti se také většinou shodli se na aktivitách spojených s plaváním, 3 – 6 let, 26 %, 7 – 11 let, 29 %, 12 – 15 let, 36 %, 16 – 20 let, 19 %. Třetí nejžádanější aktivita je kino, respondenti ho uvedli v 15 % ve věku 12 – 15 let a ve 13 % ve věku 16 – 20 let. Rodiče se v chybějících aktivitách shodli s potomky v 72 % a v otázce podpory současných aktivit se shodli v 64 %.

Graf 16 - Nejčastější současné zájmové aktivity (v %)

Graf 17 - Chybějící zájmové aktivity (v %)

Komentář: Zjistili jsme, že děti a dospívající mají v rámci sociální prevence hodně zájmů, otázkou je však, jak často a pravidelně se jim věnují. Respondentům nejvíce chybí rozmanité sportovní aktivity, bazén nebo koupaliště a kino.

4 DISKUSE

V této části práce se zaměříme na aktuální výzkumy, které se zabývají podobným tématem a na porovnávání s dostupnými teoretickými prameny. Jedná se o poměrně novou tematiku s krátkou historií, aktuální dostupné výzkumy nejsou v současné době ve stejném rozsahu, zaměřením na míru prevence a respondenti nejsou ve stejných věkových kategoriích. Tento výzkum je také specifický tím, že probíhá přímo v komunitě u dětí a dospívajících v Mutěnicích. Většinou se dostupné výzkumy zabývají riziky a četností užívání internetu. *„Výzkumy cílené na mladší, dospívající či dokonce dětské uživatele jsou pak skutečnou raritou. Dosud také není možné zmapovat možný dopad užívání takové technologie z dlouhodobého hlediska či jej porovnávat s jinými technologiemi. Existující studie, výzkumy, ani tento článek si tedy nekladou za cíl autoritativní a dogmatická vyjádření. Snaží se spíše o popis aktuálního stavu.“* (Krčmářová, Vacková, 2012, str. 25). Výsledky našeho výzkumu nemůžeme zcela srovnávat, protože se jedná o jiné

výzkumné soubory, ale můžeme hledat vybrané společné znaky. Zaměříme se především na respondenty od 7 do 20 let, skupina respondentů od 3 do 6 let z našeho zjištění většinou nepatří k rizikovým uživatelům internetu a odpovědi z dotazníku mohou být více ovlivněny rodiči, kteří jej vyplňovali za děti, ale zajímalo nás, zda tato nejmladší skupina vůbec využívá internet.

Děti přichází do kontaktu s mobilním telefonem od 1 roku, kdy mu ho rodiče půjčují. První vlastní mobilní telefon mají děti v 6 - 7 letech, nejčastěji v 7- 9 letech, s přechodem na základní školu. 11,87 % dětí ve věku 5 let vlastní tablet, telefon 3 % pětiletých. (Kopecký, Sztokowski, 2018). Rozsáhlý výzkum World Internet Institute mezi obyvatelstvem Švédska zjistil, že 21 % dětí používá internet již ve 3 letech, v 5 letech to je již polovina. V devíti letech už využívají internet skoro všichni, o rok starší děti se již stávají denními uživateli. Děti ve věku 3 – 4 let tráví online méně než hodinu týdně. (Krčmářová, Vacková, 2012). Projekt EU Kids Online IV v České

republice, který byl zaměřen na online aktivity a rizika u dětí a dospívajících ve věku 9 – 17 let, uvádí, že 35 % dětí a dospívajících tráví během školního dne 4 a více hodin online, 9 % pak 7 hodin a více, 51 % tráví na internetu 4 a více hodin během víkendového dne, 22 % pak 7 hodin a více. Starší děti a dospívající jsou online častěji, a to jak během školních dní, tak během víkendů. Mezi nejmladšími jsou 3 % dětí, která tráví 7 hodin a více na internetu během všedního dne a 9 % během víkendu. (www.irtis.muni.cz, 2017 - 2018). V České republice používá smartphone nebo mobilní telefon několikrát denně 82 % uživatelů od 9 do 16 let. Počítač, notebook nebo laptop používá denně 43 % uživatelů. Denně využívá internet 36 % uživatelů od 9 do 11 let, 66 % uživatelů od 12 do 14 let, 88 % uživatelů od 15 do 16 let. Průměrný čas strávený na internetu je 172 minut. Uživatelé 9 – 11 let zde tráví 114 minut, 12 – 14 let 184 minut a 15 – 16 let 252 minut. (www.irtis.muni.cz, 2020). Pokud se zaměříme na námi zkoumaný vzorek, zjistíme, že respondenti tráví na internetu průměrně 3,25 hodin. Pokud vezmeme respondenty od 12 do 20 let, stráví na internetu průměrně 4,9 hodin, což koresponduje s výzkumem EU Kids VI. S tímto výzkumem se shoduje také s věkem

vzrůstající čas strávený na internetu do 15 let, v další věkové skupině dospívajících jsme zaznamenali mírný pokles. 5 % dětí ve věku 7 – 11 let uvedlo, že nevlastní mobilní telefon. Děti 3 – 6 let stráví na internetu 1,2 hodiny, pouze 9 % rodičů dětí v tomto věku uvedlo, že děti nechodí na internet vůbec. V tomto věku by děti dle Hilary Cashové na z Americké pediatrické akademie neměli do kontaktu s interaktivními médii přijít vůbec. Od 7 let a u teenagerů by mělo být využití těchto médií nejvíce na 2 hodiny. (Alter, 2017). Jako nebezpečná časová hranice užívání internetu se uvádí 5 – 6 hodin denně. (Miovský, 2016). Každý využívá čas na internetu jiným způsobem, nemůžeme považovat za závislého každého, kdo tráví na internetu více času. Pokud začne toto užívání internetu způsobovat jedinci komplikace v různých oblastech, nastává problém. (Hýbnerová, 2012). Dospívající v Mutěnicích tráví na internetu poměrně dost času, dotýkají se hranice nebezpečného užívání internetu. Navíc shoda v odpovědích dětí a rodičů na otázku ohledně času stráveného na internetu byla poměrně nízká, rodiče uváděli jinou dobu než jejich potomci. Z výzkumu dospívajících v našem blízkém okolí jsme mohli vypožorovat tendenci uvádět v dotazníku méně času stráveného na

internetu, než jaká je skutečnost.

Mezi další zkoumaný jev patřily aktivity dětí a dospívajících na internetu. Projekt EU Kids VI vyhodnotil mezi denními aktivitami u dětí a dospívajících v posledním měsíci sledování videí v 70 %, poslech hudby 72 %, komunikace s rodinou a kamarády v 73 %, sociální sítě v 70 % a online hry 43 %. Většina aktivit je čtenější u starších dětí a dospívajících s výjimkou hraní online her, které je napříč věkovými skupinami vyrovnané. (www.irtis.muni.cz, 2017 - 2018). Výzkum EU Kids z roku 2020 uvádí, že denně je na sociálních sítích 66 % uživatelů, online hry hraje denně 44 % uživatelů, video sleduje 73 % a hudbu poslouchá 68 %. (www.irtis.muni.cz, 2020). Děti a dospívající v Mutěnicích jsou v 64 % ve věku 7 – 11 let, v 51 % ve věku 12 – 15 let nadprůměrnými hráči online her, ve věku 12 – 20 let používá sociální sítě průměrně 55 % respondentů, méně než v projektu EU Kids VI. Hraní online her má s rostoucím věkem u dětí a dospívajících v Mutěnicích od 7 do 20 let klesající tendenci. U dalších aktivit je tendence vzrůstající, ve sledování videí poměrně vyrovnaná. Nejmenší děti 3 – 6 let sledují nejčastěji pohádky, překvapilo nás, že v 8 % jsou hráči online her. Mezi nejčastěji využívané aplikace u více než poloviny

dětí a dospívajících v Mutěnicích patří online hry a sociální sítě. Podle Weinsteina a kol. 2014, spadají tyto dvě aplikace do rizikových skupin, na které vzniká závislost. (Viewegová, 2019).

Chtěli jsme také zjistit, zda děti a dospívající mají určité znaky, které by mohli vést k závislosti. Zkoumali jsme tři znaky ze šesti. Mezi šest základních příznaků (Griffith, 2006) závislosti patří význačnost, kdy aktivity na internetu mohou postupně ovládat myšlení. Další znakem jsou abstinční příznaky, kdy jedinec může být po náhlém ukončení nebo omezení aktivity online nervózní, vzteklý, podrážděný nebo smutný. Třetím znakem může být konflikt, kdy přehnané užívání internetu může být zdrojem konfliktů v mezilidských vztazích nebo v něm samotném. (Hýbnerová a kol., 2012). V našem výzkumu jsme zjistili, že již děti od 3 do 6 let myslí po probuzení na počítač nebo telefon v 17 %, v době, kdy na internetu nemohou být na něj myslí 22 % dětí. Nejčastěji myslí na internet po probuzení dospívající od 16 do 20 let. V době nečinnosti na internet nejčastěji myslí respondenti od 7 do 15 let, kolem 40 %. Agresivitu potomků po nuceném vypnutí počítače uvedlo 20 % rodičů a neklid dětí, když nemohou na počítač, uvedlo také 20 % rodičů. Mobilní telefon si nosí všude

s sebou nejčastěji dospívající v 90 %, kteří telefon také vypínají těsně před spaním, průměrně 19 minut. Konflikty s rodiči kvůli elektronice uvedl nejvíce výzkumný vzorek od 12 do 15 let ve 24 %. Z našich zjištění vyplývá, že určitá část dětí a hlavně dospívajících má některé znaky, které by mohli vést k závislosti, asi jedna pětina. Pro přesné určení by museli splňovat všech šest příznaků závislosti.

Zajímalo nás také seznámení dětí a dospívajících s riziky užívání internetu ze strany rodičů, protože právě ti, by měli být primárním nástrojem prevence. Podle výzkumu EU Kids VI měli děti a dospívající v posledním roce negativní zkušenost na internetu s online agresí a šikanou, 36 % dětí a dospívajících něco obtěžovalo nebo rozhodilo. Oběťmi agrese se prostřednictvím mobilního telefonu, počítače nebo jiného zařízení stalo 15 % dětí a dospívajících. Zkušenost s agresí online i offline narůstá s věkem. (www.muni.irtis.cz, 2017- 2018). Ve výzkumu Rodič a rodičovství v digitální éře, který byl určen pro rodiče dětí v rozmezí od méně než 5 let a do 17 let, se uvádí, že rodiče komunikují se svými dětmi o rizicích na internetu v 76 % způsobem, že učí děti. V 51 % odpověděli rodiče, že si s dětmi o nebezpečí povídají nejenom učením, ale vyžadují i zpětnou

vazbu od dětí. V 15 % rodiče s dětmi prevenci zatím neřeší. Rodiče s potomky nejčastěji řeší komunikaci s neznámými lidmi, v 80,6 %. Další téma je ochrana osobních údajů v 64,23 %. Agresi (kyberšikanu, vyhrožování) s dětmi probírá 55,44 % rodičů. 18,48 % uvedlo, že žádná témata s dětmi neřeší. Dalším zájmem výzkumu v rámci sociální prevence ze strany rodičů bylo omezování času a aktivit u dětí a dospívajících na internetu. Omezení času na internetu limituje 73 % rodičů, nejčastěji ústní dohodou v 67 %, kontrolu neprovádí 27,72 % rodičů. Děti vůbec neomezuje 14,27 % rodičů. 83 % odpovědělo, že vědí, jaké informace děti na internetu vyhledávají, 13 % neví a 37,11 % omezuje vyhledávání informací, 62,89 % neomezuje aktivity dětí. Existuje rozdíl v omezování k přístupu k obsahu u malých dětí a dětí starších - 36 % 8 let, 27,66 % 10 let, 20,34 % 12 let, 7 % 16 let, 4 % 17 let. (Kopecký, Szotkowski, 2018). V České republice čtyři pětiny rodičů uvedli, že se svými dětmi hovoří o bezpečném internetu, ale z dětí ve věku 12 – 17 let pouze 48 % uvedlo, že rodiče jsou zdrojem informací o nebezpečí souvisejícím s užíváním internetu. Necelá polovina rodičů si je vědoma nebezpečí, kterému mohou být děti na internetu vystaveny a jedna třetina rodičů se

nemohla rozhodnout, zda je internet pro děti nebezpečný. (Karásková, 2012). Děti a dospívající v Mutěnicích uvedli, že rodiče je nejčastěji v rámci rizik seznámili s kontaktem s cizími lidmi, nejvíce v 16 – 20 letech ve 42 %. Druhá oblast rizik bylo zneužití osobních údajů a dat, v 15 %, nejčastěji u dospívajících 12 – 15 let. Třetí oblast byla kyberšikana a závislost. Nejméně nebo vůbec seznamují potomky s riziky rodiče nejmenších dětí, v 80 %. Starší děti a dospívající neseznámilo s riziky vůbec kolem 30 % rodičů. Můžeme říci, že současná míra prevence informovanosti o rizicích užívání internetu ze strany rodičů v Mutěnicích není dostatečná, v porovnání s výsledky z jiných výzkumů. Respondenti většinou uváděli v odpovědi jen jedno riziko. Omezování času a aktivit na internetu funguje nejvíce u nejmladších dětí, s věkem klesá. Dospívající od 16 do 20 let uvedli, že je rodiče pravidelně neomezují vůbec. Dospívající 12 – 15 let uvedli omezení v 28 % a děti 7 – 11 let v 63 %. Dospívající ve věku 16 – 20 let napsali, že rodiče neví o jejich aktivitách na internetu ve 40 %. Informovanost rodičů o aktivitách svých potomků se zvyšovala se snižujícím věkem. Rodiče uvedli, že se jim daří být důslední v 88 %.

Ke vzniku závislosti mohou

příspět problematické vztahy mezi rodiči a dětmi. Zajímala nás komunikace mezi dětmi a rodiči v Mutěnicích. Všechny věkové skupiny uvedli vysoké procento v časté komunikaci, čím jsou děti starší, tím komunikace lehce klesá. Děti a dospívající v Mutěnicích tráví s rodinou ve věku 7 – 20 let kolem 17 hodin týdně a děti 3 – 6 let více než 30 hodin týdně. Respondenti uvedli hodně kamarádů mimo internet, nejméně dospívající od 16 do 20 let, kteří více počítali reálné kamarády, menší děti počítaly i celé třídy. U bližšího výzkumného vzorku jsme zjistili, že uvedl hodně kamarádů, kteří byli spolužáci nebo spoluhráči online her, offline se setkávají velmi sporadicky. V otázce současných zájmových aktivit jsou děti a dospívající v Mutěnicích aktivní, otázka je, jak moc jsou tyto aktivity časté a pravidelné. Pro nejmenší děti je přirozené trávit čas hrou na hřišti, starší děti uváděli nejvíce různé sporty, nejvíce kolo, 7 – 15 let asi třetina dotázaných, fotbal a chození ven s kamarády. Výzkum jsme prováděli krátce po období, kdy byly děti v zájmových aktivitách omezeny opatřeními souvisejícími s Covid – 19, čímž mohli být údaje ovlivněny. Děti a dospívající by uvítaly v Mutěnicích více sportovních aktivit a většinová shoda byla u chybějícího koupaliště nebo bazénu. Větší

nabídka zájmových aktivit by mohla pomoci v aktivním využívání volného času u dětí a dospívajících.

Další informace získané z dotazníků mohou být použity k dalšímu vědeckému zkoumání, zvláště hlubší rozebrání dotazníků pro rodiče v protipólu s dotazníky pro děti a dospívající. Můžeme také zkoumat vliv vzdělání rodičů ve vztahu k sociální prevenci, užívání internetu z hlediska pohlaví dětí a dospívajících. Výsledky zkoumání mohou být ovlivněny nepravdivými odpověďmi, někteří respondenti měli tendenci psát „lepší“ odpovědi, někdy rodiče s dětmi vyplňovali dotazníky dohromady.

Cílová výzkumná otázka zněla: „Existují u dětí a dospívajících v Mutěnicích možnosti sociální prevence závislosti na internetu?“ Z našeho výzkumu je patrné, že současné možnosti sociální prevence existují, ale v určitých oblastech nejsou dostatečné, hlavně intervence rodičů při omezování času a aktivit svých potomků a informovanost o rizicích používání internetu dětí ze strany rodičů. Prevence v oblasti pravidelných zájmových aktivit a kvalitním využívání času se nám jeví také jako slabší. Další hledání možností sociální prevence v této oblasti shrneme v následující části práce.

Doporučení pro praxi

Z dostupných výzkumů je zjevné, že internet, rizika s ním spojená a závislost na internetu u dětí a dospívajících bude mít vzrůstající tendenci, proto je důležité se touto oblastí zabývat, především oblastí sociální prevence, kde právě rodiče by měli být primárním nástrojem prevence. Tato oblast splývá s dobrou výchovou všeobecně, proto by bylo dobré v rámci prevence se zaměřit na celé rodiny a podporovat je ve zvýšení času stráveném s dětmi, zájem o potřeby dětí a zdravé rodinné prostředí.

Mnohem lépe, s větší efektivitou, funguje poučené používání počítače a internetu, konkrétní domluvená pravidla, než striktní, neuvážený či zbrklý zákaz všech online činností. (Karásková, 2012). Vhodné by mohlo být Rodinné centrum nebo Komunitní centrum, se zaměřením na skupinu od 3 do 15 let a jejich rodiče, protože je důležitá raná a včasná prevence. V rámci multimodálního programu by rodinám, kterým se nedaří aktivovat své děti, byla nabídnuta pomoc s nalezením vhodného zájmu nebo vypracováním plánu účasti na volnočasových aktivitách. Jako nejslabší článek prevence jsme vyhodnotili v Mutěnicích znalost rizik spojených s užíváním internetu. Na neznalost rizik navazuje nedostatečné omezování času a

aktivit na internetu. Odborníci v centru by podávali rodičům informace týkající se této problematiky, nejen formou vyučování, ale i formou diskuse se zpětnou vazbou. Děti a dospívající v Mutěnicích jsou nadprůměrnými hráči online her. Na dotaz, proč děti nejdou ven s kamarády, odpovídají děti, že by rády šly, ale nemají s kým, protože všichni hrají ve skupinách hry na internetu. Vzniká zde začarovaný kruh. Centrum by mohlo v tomto případě pomoci v určité propojenosti rodičů, kdy se mohou domluvit na společném čase jejich potomků stráveném na internetu a společných pravidlech, kde hrají děti ve společné skupině. Domníváme se také, že pokud spolu děti ve skupině rády komunikují ve hrách, mohli by se v těchto skupinách účastnit jiné zájmové aktivity, kterou si společně vyberou. Účast v Rodinném centru by mohla ztroskotat na časové vytíženosti rodičů, což jsme mohli sledovat i při žádosti o vyplnění dotazníků. Další hojně využívaná oblast se v Mutěnicích týká sociálních sítí, komunitní centrum by mohlo snížit tuto činnost, protože dospívající se v Mutěnicích nemají kde setkávat offline.

Vhodné by bylo také, aby základní škola věnovala více času učení se sebemonitoringu u dětí, aby rozpoznaly, co je směruje k problematickému chování.

Další možností prevence by mohla být širší nabídka zájmových aktivit ve škole i podpora navýšení zájmových aktivit od obce, hlavně aktivit, které respondenti uváděli nejčastěji.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se pokusili zjistit, co je vlastně závislost, závislost na internetu u dětí a dospívajících, kdo je nejvíce ohrožený, kdy můžeme člověka označit za závislého, rizika závislosti pro dětské a dospívající uživatele internetu a především možnosti sociální prevence a intervence, s důrazem na rodinu, důležitost mezilidských vztahů, naslouchání a plnění potřeb dětí od raného dětství, předcházení nudě a hledání vhodných zájmů. Prozkoumali jsme závislost na internetu u dětí a dospívajících v Mutěnicích a možnosti prevence a intervence rodičů přímo zde.

Ze zahraničních zdrojů je patrné, že v celé populaci je necelé 1 % závislých. V Jižní Koreji je 30 % závislých dospívajících a mladých dospělých. Korejská vláda zřídila sítě poradenských center, která se zaměřují na problematiku online závislosti. Podpůrné svépomocné skupiny pro závislé jsou už po celém světě. V české republice jsou pozorovatelné znaky závislosti u 3,4 % populace a u

3,4 % je ohrožení závislostí. Dospívajících od 12 do 15 let dosahují hodnoty prevalence až 23 %. (Hýbnerová a kol., 2012). V našich zjištěních je zarážející poměrně zásadní doba, kterou děti a dospívající v Mutěnicích věnují online aktivitám a ona hranice mezi závislostí a nadměrným užíváním internetu. Je zde určitý přesah do sociální oblasti v rodinách, respektive celé společnosti, kde můžeme někdy hledat primární problém. Rodiče se často ženou za úspěchem, finančním zajištěním a počítač považují za bezpečnou chůvu pro své děti. Neuvědomují si často rizika, se kterými budou později bojovat oni i jejich potomci. Především rodiče by měli být nástrojem primární prevence, protože děti používají nejčastěji internet ve svých domovech. Omezování aktivit a času na internetu u dětí a dospívajících v Mutěnicích klesá s rostoucím věkem. Proto je důležitá včasná a raná prevence ze strany rodičů. Dospívající spadají do rizikovější skupiny, vytváří si svou identitu a jejich ovlivňování už není snadné. To, že jsou námi zkoumaní respondenti tak aktivními uživateli internetu, může souviset s nižší prevencí ze strany rodičů v této oblasti. Nejnižší míru prevence jsme zjistili v oblasti znalosti rizik spojených s užíváním internetu.

V závěru si dovoluji konstatovat,

že se nám povedlo zmapovat oblast závislosti na internetu, s tím spojených rizik a především možnosti sociální prevence a intervence u dětí a dospívajících v Mutěnicích a výsledek bakalářské práce může být základem pro další studium tohoto problému.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÉ ZDROJE

ALTER A., 2017, *Neodolatelné*. Brno : Host, 2018. 336 s. ISBN 978-80-7577-460-6.

EU KIDS ONLINE IV V ČESKÉ REPUBLICE, 2017-2018, *České děti a dospívající na internetu*. Dostupné na internetu:

<https://irtis.muni.cz/media/3115505/eu_kids_online_report.pdf>.

EU KIDS ONLINE 2020, 2020, *Survey results from 19 countries*. Dostupné na internetu: irtis.muni.cz/media/3218267/eu-kids-online-2020-16march2020.pdf

KOPECKÝ K., SZOTKOWSKI R., O2 Czech Republic a Univerzita Palackého v Olomouci, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, 2018, *Rodič a rodičovství v digitální éře*. Dostupné na internetu: e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/107-rodic-a-rodicovstvi-v-digitalni-ere-2018/file

KRČMÁŘOVÁ B., VACKOVÁ K.,
HÝBNEROVÁ J., LANGROVÁ A.,
KARÁSKOVÁ Z., Veličková L., Malíková
B., Porubský P. Sdružení linka bezpečí,
2012, *Sborník studií – Děti a online rizika*.
ISBN 978-80-904920-3-5. [online,
citované 2019-25-01]. Dostupné na
internetu:

<www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378730032.pdf>.

MIOVSKÝ, M. 2016, *Tráví dítě pět až šest hodin denně na internetu? Pozor na vznik závislosti*. Dostupné na internetu:
<https://www.sancedetem.cz/travi-dite-pet-az-sest-hodin-denne-na-internetu-pozor-na-vznik-zavislosti>

VIEWEGOVÁ M., 2019, *Nejčastější typy online závislosti*. Dostupné na internetu:
<https://www.internetembezpecne.cz/nejcastejsi-typy-online-zavislosti/>

Kontakt na autora:

Eva Cimbůrková

e-mail: EvaCimburkova@seznam.cz